

Kuupäev: 10.06.2015

Teema: Interneti rehitsemise seire 2015 (GPEN Sweep)

Andmekaitse Inspeksioon seiras 15.05.2015 nutiseadmete rakendusi, mis on kas lastele suunatud või mis on laste seas populaarsed. Laste all mõeldi alaealisi lapsi vanuses 13 eluaastat ning nooremad¹. Seiratavaid rakendusi oli kolmkümmend ja seire eesmärgiks oli saada ülevaade nutirakenduste kasutustingimustest ning andmetest, mida rakendus soovib kasutada (sh koguda).

Seire toimus andmekaitse järelevalveasutuste ülemaailmses koostöös ühiselt peetava interneti rehitsemise päeva (Internet Sweep Day) raames. Rehitsemise päeva korraldaja oli ülemaailmne eraelukaitse võrgustik GPEN (global privacy enforcement network).

Seiratavate rakenduste seas oli 10 välismaist rakendust ning 20 rakendust, mis olid loodud Eesti tootjate poolt. Seiratavateks rakendusteks olid esimese grupi puhul Youtube; Facebook; Twitter; Instagram; Whatsapp; Viber; Shazam; Snapchat; Messenger; ning Spotify. Eesti nutirakendustest olid seires Eesti eFloora II. Puit- ja rohttaimed; Talvine linnuaabits, Eesti puudel kasvavad suursamblikud, Eestimaa piltkaardid; Õpi värve; Miriam; taskutark; Õhtujutt; Eesti kahepaiksed; Kividel kasvavad suursamblikud; Kus buss on; KidED; m-RIKS; eKool; ePäevik; eKool Eesti; Minu Poska; Muinasjutud; Väike Tom; Parema käe reegel liikluses; ning Seeneaabits. Seire viidi läbi IOSi ja Androidi platvormidel.

Välismaiste rakenduste puhul oli ühiseks nimetajaks asjaolu, et nimetatud rakendused olid populaarsed laste seas. Eestimaiste rakenduste puhul oli ühiseks nimetajaks asjaolu, et tegemist on kohalike rakendustega ning need on kas mõeldud lastele või on samuti laste poolt laialdaselt kasutusele võetud (nt haridusasutustes).

Läbiviidud seire eesmärk oli saada ülevaade, kui paljude rakenduste puhul on reguleeritud isikuandmete töötlemise kord (privaatsuspoliitika) ning kas ning mida on selles märgitud seoses isikuandmete kogumisega (sh milliseid andmeid kogutakse rakenduse poolt). Samuti kontrolliti rakenduses kasutusele võetud täiendvaid kaitsemeetmeid – nt kas privaatsuspoliitika soosib lastevanemate osalust rakenduse kasutamisel; nt kas rakenduse puhul on võimalik, et kasutaja suunatakse rakendusest välja mingi veebilingi vms kaudu ning kas selles osas on olemas ka mingi hoiatus kasutajale.

Täpsemalt hindas inspeksioon esmalt isikuandmete kasutamise kohta leitavat informatsiooni rakendustepoes (IOS platvormi puhul App Store-is ja Androidi platvormi puhul Google Plays) ning arendaja või rakenduse veebilehel. Seejärel laeti rakendus alla, et saada ülevaade, millistele andmetele soovib rakendus juurdepääsu. Viimaks kasutati rakendust, et näha, milliseid andmeid kasutajate kohta kogutakse ning millised on võimalused enda andmete või konto kustutamiseks.

Välismaiste rakenduste puhul ilmnes, et kõigil rakendustel oli olemas privaatsuspoliitika ning nendes oli ka märgitud, et rakenduse kasutajate andmeid kogutakse. Samas oli ka nähtav, et

1 Märkus: memos on edaspidiselt mõeldud just laste all lapsi, kes on kuni 13 eluaastat ja nooremad.

privaatsuspoliitika ei olnud mõeldud ainult rakendusele, vaid see reguleeris kogu ettevõtte isikuandmete töötlemist. Samuti oli mitmete rakenduste puhul privaatsuseeskirjadesse märgitud, et tegemist ei ole rakendusega, mis on mõeldud alla 13-aastastele ning kui ilmnes, et nende laste andmeid on kogutud, siis need andmed kustutatakse. Samas ilmnes mitme rakenduse puhul, et privaatsuspoliitika oli inglise keeles ning tegemist oli suhteliselt pika kirjatükiga, mida eelduslikult lapsed ei hakka läbi üldse lugemagi. Rakenduste kasutamiseks oli vaja luua kasutajakonto, kuid kontrollimisel ilmnes, et kõigi rakenduste puhul polnud võimalik oma kontot rakenduse kaudu kustutada – selleks peab kasutaja sisenema interneti kaudu oma kontole ning selle kaudu sulgeda oma konto.

Kontrollitud Eesti rakenduste puhul ilmnes, et ainult kolmel rakendusel oli olemas lihtsasti kättesaadav privaatsuspoliitika, milles oli mh märgitud, et kasutajate andmeid kogutakse. 7 rakenduse puhul ilmnes, et need koguvad kasutajate kohta mingeid andmeid – nt kasutajatunnust, elektronposti aadressi või nime. Valimis oli ka rakendusi, mille puhul oli vajalik sisenemine kasutajatunnusega (nt eKool, Minu Poska), kuid kuna seire läbiviijatel ei olnud seost ühegi üldhariduskooliga, siis ei olnud võimalik ka kõigi rakenduste puhul kontrollida, milliseid konkreetseid andmeid võidakse rakenduses sees koguda või nt kuidas on kasutusele võetud täiendavad kaitsemeetmed rakenduse sees. Seires ei tuvastatud, et kogutavate andmete hulk on ülemäärane – pigem olid nimetatud andmed vajalikud teenuse toimimiseks.

Rakenduste puhul, mis koguvad palju isikuandmeid või tahavad paljudele andmetele juurdepääsu, peaks olema isikuandmete töötlemise kord (privaatsuspoliitika) olemas rakendustepoes, rakenduses endas ja/või viitega ettevõtte kodulehel. Kõikide rakenduste puhul ei ole isikuandmete töötlemise kord nõutav – nt kui rakendus kasutab andmeid ainult funktsioneerimiseks.

Välismaiste rakenduste osas pole kahjuks inspektsioonil võimalik nõuda nende poliitikate muutmist, kuna arendajate osas puudub järelevalvepädevus. Eesti arendajate osas ei pea hetkel vajalikuks täiendavate sammude astumist, kuna valdavalt olid kogutavate andmete mahud piiratud nende andmetega, mida on vaja rakenduse kasutamiseks.

Koostaja: Raavo Palu